

Evangélikus Kántorlevél

Szerkeszti: Finta Gergely és Kinczler Zsuzsanna,
az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyházzene Tanszékén

A váci evangélikus gyülekezet kántora

Az 1847-ben önállósult váci evangélikus gyülekezet temploma 1866-ban épült Krempe Edmund tervei szerint. A romantikus stílusú, egyhajós templom magas, karcsú tornya öntöttvasból készült, lyukacsosan áttört toronysisakban záródik, amely helyi védettségű ipari műemlék, a város egyik látványossága.

A főbejárat felett emelt karzaton áll az orgona, *Kiszely Károly* besztercebányai orgonaépítő mester munkája. Az 1868-ban készült hangszer egymanuálos, pedálos, mechanikus traktúrájú; 8 regisztere van. Utolsó karbantartására 2008-ban került sor: a hangoláson és a farészek állagmegóvásán túl zajmentes fűvómotort kapott. A hangszer korlátozott lehetőségei, a szűkre szabott játszóasztal és a nehezen használható pedálsor miatt a gyülekezet 2011-ben új, elektromos orgona beszerzése mellett döntött. Így került a karzatra a 3 manuális, 41 regiszteres *Johannus Ecclesia D35*.

Az egyházzene iránti érdeklődésem 1998-ban kezdődött: zeneiskolai zongoratanulmányaimnak köszönhetően a hangszerek iránti lelkesedésem vezetett a karzatra, ahol konfirmandusként nemcsak megfigyelhettem a kántori szolgálatot, de egy-egy ének kíséretének erejéig ki is próbálhattam. *Detre János* parókus lelkész ajánlására és a gyülekezet támogatásával három alkalommal vettem részt a fői Evangélikus Kántorképző Intézet háromhetes nyári tanfolyamán, ahol megismerhettem a harmónium- és orgonajáték alapjait, sokat tanultam a liturgiáról és a gyülekezeti éneklésről. Gimnáziumi és egyetemi éveimet a fővárosban töltöttem. 2004-ben érettségiztem a Baár–Madas Református Gimnáziumban, ahol szintén színvonalas egyházzenei munka folyt. Tagja voltam az énekkarnak és két éven keresztül a heti iskolai istentiszteletek és más ünnepi alkalmak kántora lehettem. Az egyetemi évek alatt kisebb református gyülekezetekben szolgáltam. 2009-ben szereztem gyógyszerészdoktori oklevelet a Semmelweis Egyetemen.

E néhány éves református egyházzenei kitérő után, melynek során nagy tapasztalatot szereztem a gyülekezeti énekek kíséretében, 2013 tavaszán kerültem vissza a váci evangélikus gyülekezethez, ahol *Illés Balázs* kántortársammal előre összeállított rend szerint, felváltva látjuk el az 1100 fős anyagyülekezet és a 260 lelket számláló rádi leánygyülekezet kántori szolgálatát.

Mindkét helyen vasárnap van egy-egy istentisztelet; úrvacsorát havonta egy alkalommal és egyházi ünnepekkor osztanak. A gyülekezet az 1982-es kiadású énekeskönyvet használja, alkalmaink a vasárnapi istentisztelet énekverses rendjét követik. Az 1–10. énekrendeket a gyülekezet ismeri s az egyházi év menete szerint, váltakozva énekli. Az istentisztelet énekrendjét a lelkész állítja össze a javasolt énekek és a textus figyelembevételével. Helyi szokás, hogy az istentisztelet —a harangozás után, a kezdő ének előtt— egy állandó bevezető énekkel (229/1) veszi kezdetét. Az énekeket improvizált intonációval vezetem be és rövid utójátékkal zárom. A graduálének elé gyakran illeszték korárelőjátékot. Kiválasztásában nagy segítségemre van a Kántorképző honlapján megtalálható egyházzenei segédanyag, a 2010-ben összeállított korárelőjáték-gyűjtemény, valamint az Achtzig Choralvorspiele. Mind a korárelőjátékok, mind az intonációk regisztrálásakor törekszem a változatosságra; alkalmanként nyelv- vagy aliquot-regisztereket használva próbálom bemutatni a hangszer sokszínűségét. Az énekeket alapregiszterekkel kísérem. Gyakran eltérek a korálkönyvi „vezénylő basszusos” letétektől, sokszor nyúlok a Kapi-féle korálkönyv „kiharmonizált” kíséreteihez; ezekkel jobban lehet vezetni a gyülekezet éneklését.

Úrvacsorakor a váciak a 11., a rádiak a 12. énekrendet használják. A lelkész a szereztetési ígét a szlovák hagyomány szerint énekli. Kialakult szokás volt, hogy az úrvacsoravétel alatt a gyülekezet egy adott bűnvalló éneket (418) énekel. Újabban barokk és romantikus szerzők lassú, alkalomhoz illő darabjait játszom halk regisztrációval. E kísérleti jellegű változtatásnak két célja van: egyrészt kisebb létszámú úrvacsorai közösség esetén elkerülni, hogy egy-két ember „szólózzon” (esetleg szégyenlőssége miatt senki ne énekeljen), másrészt ezek az orgonaművek lehetőséget teremtenek az úrvacsora alatti elmélyülésre, fohászra, és bemutatják az orgona különféle hangzásait, színeit is.

A vasárnapi istentiszteleteken kívül az adventi időszakban heti egy alkalommal hétközi esti áhítatot tartunk. Rádon hagyomány, hogy advent első vasárnapján a község énekkarai közös éneklésre gyűlnek össze az evangélikus templomban, s ennek zárásaként a skandináv országokban elterjedt Hozsánnát énekli el a gyülekezet. Az egyházi év elmaradhatatlan eseménye a nagypénteki passióéneklés is. Január végén a város többi gyülekezetével együtt ökumenikus imahetet tartunk, ilyenkor talán még nagyobb szerepet kap a kántori szolgálat, hogy a templomunkba látogató más felekezetű hívők jó hírét vigyék az evangélikus egyházi zenének is. Mint sokfelé, itt is nehézséget jelent a hétközi alkalmak kántori szolgálatának megszervezése. Feladataim közé tartozik az évi 5–7 esküvő zenei kísérete az alkalomhoz illő orgonaművek megszólaltatásával.

Mind Vácott, mind Rádon kis énekkar szerveződött a lelkes hívekből, és a karvezetők áldozatos munkájának köszönhetően mindkét kórus rendszeresen közreműködik az ünnepi istentiszteleteken és a regionális kórustalálkozókon.

Szeretném elérni, hogy sípos műemlékorgonánk időről időre újra megszólaljon az istentiszteleteken. Nagy öröm nekem, ha minél több ember megismerheti az orgonát, nem csak mint a gyülekezeti énekek kísérőjét, hanem mint

sokféle hangzás előállítására alkalmas szólóhangszert és felépítésében, működésében is remekművet. Erre jó alkalom a tavaly elindított OrgonaPont Fesztivál: ez június végén országsszerte az orgonák köré gyűjti a zenebarátokat a laikus érdeklődőktől a megszállott muzsikuskig. Igyekszem, hogy jövőre a váci gyülekezet is csatlakozzék a sorozathoz. Hiányolom a kamarazenét a gyülekezet életéből, jó lenne felkutatni a hangszeren játszó konfirmandusokat, gyülekezeti tagokat, hogy együttzenéléssel színesíthessük az alkalmakat. Fontosnak tartom a fiatalok bevonását a zenélésbe. Isten kegyelméből ezekkel a tervekkel folytatom kántori szolgálatomat a váci gyülekezetben.

Orosz Tamás

Német evangélikus liturgikai konferencia —zsolozsmával

Július 10–12. között tartotta éves rendes ülését a Lutherische Liturgische Konferenz in Bayern (LLKB, Bajor Lutheránus Liturgikai Konferencia). Erre az alkalomra a vezetőség immár hagyományosan nem csak a helyi lelkészeket, egyházzeneészeket, érdeklődő gyülekezeti tagokat hívja és várja, hanem a testvéregyházak küldötteit is. Így lehettek idén magyar, észt, szlovák, cseh, lengyel, litván vendégei is a Heilsbronnban megrendezett konferenciának.

Heilsbronn kb. 30 kilométerre nyugatra fekszik Nürnbergől. A kisváros életéhez szorosan kapcsolódik az 1132-ben alapított ciszterci kolostor, mely közel 450 évig működött. Heilsbronnba 1524-ben érkeztek el a reformáció tanai, de a kolostor továbbra is tartotta a tradíciót, egészen 1578-ig, miközben 1529-ben az új apát és vele a teljes örgrófság lutheránus hitre tért. 1534-ben iskolát alapítottak, mely a folyamatos változások mellett is a XX. századig működött. Az egyház részéről 2006-ban mutatkozott igény és komoly érdeklődés a ciszterci hagyományok újrafelvételére és ápolására. Előkészületek után a konvent 2007-ben kezdte meg működését, és az ünnepélyes fogadalomtételre, illetve a prior beiktatására 2008-ban került sor.

Jelenlegi életük és munkájuk középpontjában a tradíció ápolása áll, a keresztény spiritualitás megélése, formálása. A konvent felekezetifüggetlen, ökumenikus nyitottság jellemzi. Tagjai közt férfiak és nők, házasemberek, függetlenek stb. egyaránt megtalálhatók. Hallgatás, hallás, imádság, éneklés, meditáció és a közösség megélése alkalmak legfontosabb elemei. Heti rendszerességgel találkoznak egész évben, péntekenkénti vesperára; valamint egy évben kétszer tartanak többnapos együttlétet. Taglétszámuk 20–30 között mozog.

Az egykori kolostor épülete ma a bajor lutheránus egyház központi továbbképző központjának ad otthont (Religionspädagogisches Zentrum), a mellette álló Münster a helyi lutheránus gyülekezet temploma, gazdag zenei élettel: gyülekezeti énekkar, gospelkórus, két gyermekkórus, fúvós zenekar, egy mai nevén Band és a heilsbronnei kamarazenekar muzsikál falai közt. 2006-ban építette új orgonáját Jürgen Lutz (Feuchtwangen) műhelye; 3 manuális, 35 regiszteres, mechanikus traktúrájú, részben elektromos regisztertraktúrával.

„Alles, was Odem hat, lobe den Herrn.“ *Neue Hilfen für das Singen und Beten der Psalmen* (Új segédanyagok a zsoltárok énekléséhez és imádkozásához) — állt a meghívón. A zsoltárok éneklése nem csak a megelőző korok egyházával köt össze, hanem zsidó testvéreinkkel is összekapcsol minket. Luther a zsoltárok könyvét „Schatzkästlein“-nek, kincsesládikának nevezte. A zsoltárokból az emberi érzelmek teljes spektruma kifejeződik. A legfájdalmasabb elhagyatottságtól indulva, a keserű panaszon, majd az igaz hálán keresztül az örömeig. Mégis, a zsoltárok éneklése a gyakorlatban sok nehézséget rejt magában, ami aztán a gyülekezetekben sok helyütt azzal a következménnyel jár, hogy inkább elhagyják vagy nem éneklük, csak olvassák, stb.

Az LLKB idei konferenciájának középpontjában két új kiadvány állt. 2015 tavaszán jelent meg az új *Kantional*, mely lehetőséget kínál a gyülekezeteknek és énekkaroknak a zsoltárok hagyományos és új tételekkel való megszólaltatására. Hivatalosan 2015 őszén jelenik meg a napi imaórák közül a reggeli és esti (*Mette* és *Vesper*) segítő füzet, mely beosztását tekintve bal oldalon a tradicionális tételeket közli, míg jobb oldalán az új énekeket, tételeket.

Kinczler Zsuzsanna beszámolója a 111. oldalon folytatódik.